

Yeni nəsill dərslıklərin yaradılması

İSTİFADƏ OLUNMUŞ ƏDƏBİYYAT:

- 1.A.Mehrabov-"Müasir təhsilin konseptual problemləri"*
- 2.A.Mehrabov-"Azərbaycan təhsilinin müasir problemləri"*
- 3.A.Əhmədov, T.Şərifov, Ə.Abbasov-"Şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi, kurikulum jurnalı"*
- 4. İ.Cavadov- "Monitorinq və qiymətləndirmə"*
- 5. Təhsilə aid hüquqi normativ sənədlər (Təhsil Qanunu; Təhsil sahəsində İslahat proqramı; Azərbaycan Təhsil sistemində Dərslık konsepsiyası və s.)*

2005-ci ildə qeyri-hökumət təşkilatlarının nümayəndələri də cəlb olunmaqla "Ümumi təhsil sistemində dərslük siyasəti" sənədi hazırlanaraq Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti ilə razılaşdırıldıqdan sonra Nazirliyin 23.01.2006-cı il tarixli, 33 nömrəli əmrilə təsdiq edildi. Qeyd edək ki, ümumi təhsil sistemində dərslük siyasəti Azərbaycan hökumətinin fəaliyyətinin prioritet istiqamətlərindən biridir. "Ümumi təhsil sistemində dərslük siyasəti" sənədində bu siyasətin əsas prinsipləri, dərslüklərin məzmununa verilən əsas tələblər, dərslüklərin dili, Dərslükləri Qiymətləndirmə Şurası, yeni dərslüklərin yaradılması, təsdiqi və nəşri, müəllif və nəşriyyatların hüquqları, dərslüklərin alınması və şagirdlərə çatdırılması, dərslük fondu, elektron dərslüklər, dərslük siyasətinin həyata keçirilməsində Təhsil Nazirliyinin funksiyaları, təhsil orqanları və məktəblərin vəzifələri ətrafı izah olunur. Əsas yeniliklərdən biri də budur ki, yeni yaranan dərslüklər yalnız Dərslükləri Qiymətləndirmə Şurası tərəfindən ekspertizadan keçirilib müsbət qiymətləndirildiyi halda Nazirliyin əmri ilə təsdiq olunur. Sənədə əsasən "Dərslükləri Qiymətləndirmə Şurasının Əsasnaməsi", "Dərslüklərin qiymətləndirilməsi meyarları", "Yeni dərslüklərin yaradılması qaydaları" və "Dərslüklərin texnoloji və gigiyenik standartları" sənədləri hazırlanmış, Təhsil Nazirliyinin müvafiq əmrləri ilə təsdiq edilmişdir. "Ümumi təhsil sistemində dərslük siyasəti" sənədinin əsas müddəələrindən biri ondan ibarətdir ki, dərslüklər əvvəlki kimi subyektiv mülahizələrə əsasən formal deyil, təsdiq olunmuş konkret meyarlara əsasən qiymətləndirilir. Bu mexanizm dərslük müəllifliyi sahəsində inhisarçılığın aradan qaldırılmasına, müsabiqəyə təqdim olunan dərslüklərin seçiminin obyektiv aparılmasına imkan yaratmaqla yanaşı, onların fənn kurikulumlarına uyğunluğunu təmin edir.

Qeyd edək ki, ümumi təhsil sistemində dərslük siyasəti Azərbaycan hökumətinin fəaliyyətinin prioritet istiqamətlərindən biridir. "Ümumi təhsil sistemində dərslük siyasəti" sənədində bu siyasətin əsas prinsipləri, dərslüklərin məzmununa verilən əsas tələblər, dərslüklərin dili, Dərslükləri Qiymətləndirmə Şurası, yeni dərslüklərin yaradılması, təsdiqi və nəşri, müəllif və nəşriyyatların hüquqları, dərslüklərin alınması və şagirdlərə çatdırılması, dərslük fondu, elektron dərslüklər, dərslük siyasətinin həyata keçirilməsində Təhsil Nazirliyinin funksiyaları, təhsil orqanları və məktəblərin vəzifələri ətrafı izah olunur. Əsas yeniliklərdən biri də budur ki, yeni yaranan dərslüklər yalnız Dərslükləri Qiymətləndirmə Şurası tərəfindən ekspertizadan keçirilib müsbət qiymətləndirildiyi halda, nazirliyin əmri ilə təsdiq olunur. Sənədə əsasən "Dərslükləri Qiymətləndirmə Şurasının Əsasnaməsi", "Dərslüklərin qiymətləndirilməsi meyarları", "Yeni dərslüklərin

yaradılması qaydaları" və "Dərsləklərin texnoloji və gigiyenik standartları" sənədləri hazırlanmış, Təhsil Nazirliyinin müvafiq əmrləri ilə təsdiq edilmişdir. "Ümumi təhsil sistemində dərslək siyasəti" sənədinin əsas müddəələrindən biri ondan ibarətdir ki, dərsləklər əvvəlki kimi subyektiv mülahizələrə əsasən formal deyil, təsdiq olunmuş konkret meyarlara əsasən qiymətləndirilir. Bu mexanizm dərslək müəllifliyi sahəsində inhisarçılığın aradan qaldırılmasına, müsabiqəyə təqdim olunan dərsləklərin seçiminin obyektiv aparılmasına imkan yaratmaqla yanaşı, onların fənn kurikulumlarına uyğunluğunu təmin edir. Digər mühüm məsələ yeni dərsləklərin komplekt şəklində nəşr edilməsi idi. Bu, dərslək hazırlığına tamamilə yeni yanaşma olmaqla bərabər, təhsil prosesinin əsas iştirakçıları olan şagirdlər, müəllimlər və valideynlər üçün son dərəcə əhəmiyyətli bir addımdır. Komplektə daxil olan dərslək şagirdlərin təlim marağını gücləndirir, onları axtarışlara, yeni məlumatlar əldə etməyə sövq edir, məntiqi və yaradıcı təfəkkürü inkişaf etdirir, tətbiqi xarakter daşımaqla zəruri həyati bacarıqların formalaşdırılmasına zəmin yaradır, fəndaxili və fənlərarası inteqrasiya imkanlarını genişləndirir, fəal təlim şəraitinin yaradılmasını tələb edir, şagirdlərin fərqli idraki imkanlarının nəzərə alınmasına şərait yaradır. Müəllim üçün vəsait isə müəllimlərdə motivasiya yaratmaqla yanaşı, onların yaradıcılıq və təşəbbüskarlığını artırır, hər bir dərslək daha fərdi yanaşmasına imkan verir, tədris prosesini daha səmərəli və maraqlı qurmasına imkan yaradır. Yeni dərslək siyasətinə uyğun olaraq hazırlanmış dərslək komplekti valideynlər üçün də böyük əhəmiyyətə malikdir. Belə ki, əgər əvvəllər valideynlər öz mülahizələrinə əsasən və bacarıqları çərçivəsində övladlarının təlimində iştirak edirdilərsə, indi onların bu prosesdə iştirakı daha ardıcıl, məqsədyönlü və sistemli olur.

Dərslək siyasəti sənədi və onun əlavələrinin təsdiqi böyük bir işin başlanğıcı idi. Əlbəttə, ilk vaxtlar dərsləklərin qiymətləndirilməsinin şəffaf və dəqiq aparılması təcrübəsi yox idi və bu işin öyrənilməsi çox vacib idi. Məhz bu məqsədlə qabaqcıl dünya ölkələrinin bu istiqamətdə təcrübələri araşdırıldı. Dərsləkləri qiymətləndirmə mexanizmi və təcrübəsi olan Türkiyə Respublikasında qiymətləndirilmənin öyrənilməsi məqsədilə bu ölkəyə tədris səfərləri təşkil edildi. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, tədris səfərləri dərsləkləri qiymətləndirmə sahəsində praktik bacarıqların əldə edilməsində, bu sahədə çalışanların səriştələrinin artırılmasında müstəsna rol oynadı. Məhz bu təcrübə sonradan Dərsləkləri Qiymətləndirmə Şurasının ciddi qərarlar qəbul etməsinə zəmin yaratdı. 1999-cu ildən aparılan islahatlar və dünya təcrübəsi göstərirdi ki, dərsləklər yeni, daha səmərəli məzmun və forma tələb edir. Aparılan məqsədyönlü islahatlar nəticəsində inkişaf etmiş